

ภาพข้อมูลแหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่
เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี
ภาพถ่ายเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี

ข้อมูลทั่วไป

- 1.ชื่อแหล่งเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ประเภทสถานที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี
- 2.ที่ตั้งแหล่งเรียนรู้/ที่อยู่วิทยาการ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 108 หมู่ 13 ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี รหัสไปรษณีย์ 70180 โทรศัพท์ 089-095-9126
- 4.ช่องทางการติดตามอื่นๆ facebook เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี Email : pachee_mpc@hotmail.com
- 5.ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงาน นางสาวสุวรรณา พิริยะพล (ครู ศกร.) โทรศัพท์ 064-9511908
- 6.แหล่งเรียนรู้มีระยะทางห่างจากถนนเส้นหลัก 8 กิโลเมตร
7. พิกัด ละติจูด-ลองจิจูด ของแหล่งเรียนรู้ 13.3045059,99.4170578
- 8.พิกัด GPS ของแหล่งเรียนรู้ 13.3045059,99.4170578
- 9.การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ เดินทางโดย รถจักรยานยนต์,รถยนต์
- 10.แหล่งเรียนรู้มีพื้นที่รองรับสำหรับจัดกิจกรรม จำนวน 100 คน
- 11.พื้นที่สำหรับจอดรถในแหล่งเรียนรู้ อย่างน้อย 50 คัน
- 12.จุดบริการห้องน้ำ จำนวน 5 ห้อง
- 13.โต๊ะ จำนวน 10 ตัว เก้าอี้จำนวน 200 ตัว

สรุปสาระสำคัญของแหล่งเรียนรู้

ประวัติความเป็นมา

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี เป็นพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติที่มีความสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดราชบุรี ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 500 ตารางกิโลเมตร อยู่ทางทิศเหนือของอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และเป็นส่วนหนึ่งของ กลุ่มป่าแก่งกระจาน ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติโดยองค์การยูเนสโก เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง

พื้นที่แห่งนี้ได้รับการประกาศจัดตั้งเป็น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เมื่อ พ.ศ. 2521 ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า เพื่ออนุรักษ์ผืนป่าต้นน้ำลำธารของแม่น้ำภาชี และคุ้มครองถิ่นอาศัยของสัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งรักษาระบบนิเวศให้คงความสมบูรณ์สำหรับคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน อยู่ในแนวเทือกเขาตะนาวศรี มีป่าหลายประเภท ได้แก่ ป่าดิบชื้น ป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง จึงเป็นแหล่งต้นน้ำสำคัญของแม่น้ำภาชี รวมทั้งเป็นทางเชื่อมต่อการอพยพของสัตว์ป่าระหว่างเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชีกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ส่งผลให้พื้นที่แห่งนี้ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติอย่างมาก จากการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ พบสัตว์ป่ามากกว่า 328 ชนิด ประกอบด้วยสัตว์เลื้อยคลานด้วยนม นก สัตว์เลื้อยคลาน และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกหลายชนิด รวมถึงสัตว์ป่าหายาก เช่น สมเสร็จ เก้งหม้อ เสือโคร่ง เสือดำ วัวแดง และเสือลายเมฆ ซึ่งมีการบันทึกภาพได้ในพื้นที่ สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและความสำเร็จของการอนุรักษ์สัตว์ป่าในพื้นที่แห่งนี้ ปัจจุบัน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชีมีบทบาทสำคัญทั้งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเป็น

แหล่งศึกษาวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชน นักเรียน และนักศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ต้นน้ำที่ช่วยรักษาสมดุลของระบบนิเวศ และเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าของจังหวัดราชบุรีและประเทศไทยอย่างยิ่ง

ความเป็นมาของแหล่งเรียนรู้

ตั้ง: เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ตั้งอยู่ในแนวเส้นรุ้งประมาณ 13 องศา 8 ลิปดา ถึง 13 องศา 27 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 10 ลิปดา 12ฟิลิปดา ถึง 99 องศา 25 ลิปดาตะวันออก มีเนื้อที่ทั้งหมด 489.31 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 305,820 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลบ้านบึง ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา และตำบลท่าเคม ตำบลสวนผึ้ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

สภาพภูมิประเทศ:

ภูมิประเทศประกอบไปด้วย ภูเขาสูงสลับซับซ้อนมียอดเขาที่สูงที่สุดคือ เขาพุ้งน้ำร้อน สูงประมาณ 1,062 เมตร รองลงมาคือ ยอดเขาใหญ่ สูงประมาณ 1,055 เมตร เขาจุมูก สูงประมาณ 955 เมตร มีพื้นที่ราบน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นที่ราบแคบๆ ตามลำห้วยใหญ่เป็นพื้นที่ป่าที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ และให้คุณค่าทางระบบนิเวศ เป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำภาชี มีห้วยต้องกินเจ้า ห้วยพระกำ และห้วยจะเอน แม่น้ำภาชีทางด้านตะวันออกของพื้นที่ ยังเป็นแหล่งกำเนิด ห้วยน้ำพุร้อน ห้วยสวนพลู ห้วยจารุณีย์ ห้วยลำบัวทอง ห้วยน้ำใส ไหลลงห้วยท่าเคม ในท้องที่ตำบลบ้านบึง ตำบลบ้านคา ตำบลท่าเคม ไหลลงรวมแม่น้ำภาชีที่ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง แล้วไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อย ที่อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี รวมเป็นแม่น้ำแม่กลอง แล้วไหลย้อนมา ผ่านตัวจังหวัดราชบุรี

"เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี" มีเนื้อที่ทั้งหมด 489.31 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 305,820 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านบึง ตำบลบ้านคา กิ่งอำเภอบ้านคา และตำบลท่าเคม ตำบลสวนผึ้ง ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีพื้นที่ทางทิศใต้ติดกับอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ส่วนทิศตะวันตกจดชายแดนประเทศเมียนมาร์ ภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มียอดเขาที่สูงที่สุดคือ เขาพุ้งน้ำร้อน สูงประมาณ 1,062 เมตร มีพื้นที่ราบบ้างแต่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบแคบๆ ตามลำห้วยใหญ่เป็นพื้นที่ป่าที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ และมีคุณค่าทางระบบนิเวศ และที่สำคัญคือเป็นป่าต้นน้ำ โดยเป็นแหล่งกำเนิดแม่น้ำภาชี โดยน้ำจากลำห้วยต่างๆ จะไหลมารวมเป็นแม่น้ำภาชีที่ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง แล้วไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อย ที่อำเภอด่านมะขามเตี้ย จังหวัดกาญจนบุรี รวมเป็นแม่น้ำแม่กลอง แล้วไหลย้อนมาผ่านตัวจังหวัดราชบุรี ด้วยลักษณะภูมิประเทศของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชีที่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ทำให้เกิดชนิดป่าหลายชนิดกระจายอยู่บนพื้นที่ที่มีความสูงต่างๆ กัน ประกอบด้วยป่า 4 ประเภทคือ

1. ป่าดิบชื้น (Evergreen Forest) ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 27,523.8 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9 ของพื้นที่ โดยมีการกระจายอยู่ทางตอนใต้และตะวันตกของพื้นที่และบริเวณลำห้วยสายใหญ่ๆ กระจายอยู่ในหลายระดับความสูง เช่น บริเวณ ลำห้วยพุ้งน้ำร้อน ห้วยต้องกินเจ้า ห้วยพระกำ และหุบเขาจุมูก เป็นต้น สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่จะรกทึบ

ประกอบไปด้วย ไม้ยืนต้น ไม้พุ่ม หวายและเถาวัลย์ชนิดต่างๆ อาทิ ตะเคียนทอง กระบาก หว่า กระพุ่มน้ำ นอกจากนี้ยังพบกล้วยไม้และเฟิร์นอีกหลายชนิด

2. ป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 204,899.4 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 67 ของพื้นที่ พบกระจายอยู่ทางตอนกลางและตอนใต้ของพื้นที่ มีพันธุ์ไม้เรือนยอดที่เด่น อาทิ สมพง ยางนา กร่าง ช่อยหนาม ตาเสือ ฯลฯ ส่วนไม้ชั้นรองและไม้พุ่มที่ปรากฏในป่าชนิดนี้ ได้แก่ มะปริง พลองขาว มะเดื่อปล้อง มีกล้วยป่า เฟิร์นและหวาย กระโดนฤๅษี ขนุนดิน เป็นไม้พื้นล่าง

3. ป่าเบญจพรรณ (Deciduous Forest) ครอบคลุมพื้นที่ 55,047.6 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18 ของพื้นที่ พบตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือของพื้นที่ เป็นป่าโปร่งประกอบด้วยไม้ขนาดกลางจำนวนมากพันธุ์ไม้ที่สำคัญ อาทิ ตะแบก เสลา ประดู่ มะค่าโมง ชี้อย่าง แดง เก็ดดำ ฯลฯ ส่วนไม้พื้นล่างประกอบด้วย สาบเสือ หญ้า เถาวัลย์ต่างๆ และไม้ไผ่ชนิดต่างๆ เช่น ไผ่รวก ไผ่ป่า ไผ่บง

4. ป่าเต็งรัง (Deciduous Dipterocarp Forest) ครอบคลุมพื้นที่ 18,349.2 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6 ของพื้นที่ ป่าชนิดนี้จะพบทางตอนเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอยู่ถัดจากป่าเบญจพรรณออกมา ดินจะมีลักษณะเป็นทรายและลูกรัง ไม้เด่นขององค์ประกอบโครงสร้างของป่าชนิดนี้ได้แก่ ไม้เต็ง รัง เหียง พลวง กว้าว พะยอม ส่วนไม้วงศ์อื่นๆ ที่พบ เช่น มะขามป้อม รักเขา ไข่เต่าตะแบกแดง เป็นต้น

สิ่งที่โดดเด่นของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชีก็คือมีสัตว์ป่าต่างๆ ที่หายาก ไม่ว่าจะเป็นสมเสร็จ เก้งหม้อ โดยส่วนใหญ่พบบริเวณตอนล่างของพื้นที่เขตฯ ส่วนเลี้ยงผาจะพบในบริเวณภูเขาสูงชันทั่วไปของพื้นที่เขตฯ อีกทั้งยังพบกระต๊อ หมี วัวแดง ส่วนใหญ่อยู่บริเวณป่าดิบแล้งตอนล่างของเขตฯ ส่วนเสือ เก้ง กวาง และสัตว์เล็กๆ พบกระจายทั่วไปของพื้นที่ โดยสามารถแยกเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 93 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 11 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 31 ชนิด และปลา 21 ชนิด อีกทั้งที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชียังเป็นแหล่งดูนกที่สำคัญ โดยสามารถพบเห็นนกได้หลายชนิด เช่น นกแก้ว นกแก้ง นกกางเขน นกเงือกกรามช้าง นกเงือกกรามช้างปากเรียบ นกเงือกสีน้ำตาล นกแซวสวรรค์ นกแก๊ก พบในบริเวณลำห้วยสวนพลู ลำห้วยพุน้ำร้อน นกจาบคาเคราสีน้ำเงิน นกจาบคาเคราแดง พบในบริเวณเขตฯ และหลังสำนักงานเขตฯ และนกชนิดอื่นๆ รวมทั้งสิ้นจำนวน 186 ชนิด (ข้อมูลจากสำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า) ความโดดเด่นทางความหลากหลายของสัตว์ป่านี้เองที่มีส่วนทำให้ยูเนสโกพิจารณาให้กลุ่มป่าแก่งกระจาน อันรวมถึงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชีนี้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแห่งใหม่ลำดับที่ 6 ของเมืองไทย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จริง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) ควบคู่กับการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ และ ความสำคัญของการอนุรักษ์ผืนป่าต้นน้ำ ซึ่งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในชุมชนได้ กระบวนการจัดการเรียนรู้เริ่มจากการสร้างความรู้พื้นฐาน โดยครูหรือวิทยากรให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ความสำคัญของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ลักษณะภูมิประเทศ ระบบนิเวศ ความหลากหลายของพืชและ สัตว์ป่า รวมถึงบทบาทของพื้นที่ในการเป็นแหล่งต้นน้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งใช้สื่อการเรียนรู้ เช่น ภาพถ่าย แผนที่ วัสดุทัศน และเอกสารประกอบการเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน จากนั้น ผู้เรียนได้ศึกษาจาก แหล่งเรียนรู้จริง โดยการสำรวจเส้นทางศึกษาธรรมชาติ เรียนรู้ลักษณะของป่าไม้ ชนิดของพืช สัตว์ป่า ร่องรอยการ ดำรงชีวิตของสัตว์ และองค์ประกอบของระบบนิเวศ ภายใต้การแนะนำของเจ้าหน้าที่หรือวิทยากรประจำพื้นที่ ผู้เรียนได้ ฝึกการสังเกต การตั้งคำถาม การบันทึกข้อมูล และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ในระหว่างการเรียนรู้ ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสำรวจความ หลากหลายของพืชและสัตว์ การจัดทำแผนผังระบบนิเวศ การอภิปรายถึงปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการบุกรุกป่า การลักลอบล่าสัตว์ และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสม พร้อมทั้งร่วมกันเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติในระดับชุมชน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับผ่านการนำเสนอผลงาน การอภิปรายกลุ่ม การจัดทำ รายงาน หรือสื่อสร้างสรรค์ เช่น แผ่นพับ อินโฟกราฟิก หรือคลิปวิดีโอ เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า แม่น้ำภาชีแก่ผู้อื่น พร้อมทั้งสะท้อนผลการเรียนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การประเมินผลใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วม การประเมินผลงาน การตอบคำถาม การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการประเมินความรู้ก่อนและหลังการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และ เจตคติด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทาง ชีวภาพ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า และสามารถนำองค์ความรู้ไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนและประเทศอย่างยั่งยืน